

Dansk Forsikrings ret

Preben Lyngsø

**Jurist-og
Økonomforbundets
Forlag**

Dansk Forsikringsret

5. udgave

© 1987 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse

eller mangfoldiggørelse af denne bog eller

dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende

dansk lov om ophavsret.

Bogen er sat med Times

og trykt hos Schultz Grafisk A/S, København

Omslaget er tilrettelagt af John Back

Printed in Denmark 1987

ISBN 87-574-0676-6

Forord

I denne udgave er teksten fra 4. udgave fra 1981 for en stor dels vedkommende skrevet helt om. Dette skyldes navnlig de mange nye policevilkår, som er kommet til. Endvidere er der indføjet flere nye afsnit. F.eks. er der indføjet et nyt afsnit om ansvaret for rigtig forsikringsdækning. Stoffet er flere steder inddelt mere detaljeret end tidligere. Forhåbentlig vil dette lette brugen af bogen. Praksis på området er tillagt en noget større betydning. Den største erkendelse af retslivets realiteter opnås nu engang bedst gennem et studium af disse realiteter. Endelig er der foretaget en begrænsning af notestoffet. Dette gælder navnlig henvisninger til en del ældre litteratur og praksis.

Dansk Forsikringsret udkom første gang i 1965-66 ved Stig Jørgensen, Preben Lyngsø og Hans Thranow.

Registeret over citerede domme m.v. er lavet af Thommas Bjerregaard Nielsen.

Der er ikke taget hensyn til materiale fremkommet efter den 1. maj 1987.

Maj 1987

Preben Lyngsø

Indholdsfortegnelse

Kap. 1. Forsikringens teknik, historie og samfundsmæssige funktion	
1.1. Forsikringens teknik	25
1.2. Forsikringens historie	26
1.2.1. Enkeltforsikring	26
1.2.2. Enkeltforsikring og kombineret forsikring	30
1.2.3. Kombineret forsikring og all risk-forsikring	30
1.3. Forsikringens samfundsmæssige funktion	31
1.3.1. Tryghed	31
1.3.2. Formindskelse af risiko for skade	31
1.3.3. Kontinuitet, opsparing og kreditgrundlag	32
1.3.4. Betydningen for erstatningsretten	32
Kap. 2. Forsikringslovgivningen	
2.1. Forsikringsaftaleloven	34
2.2. Lovens område	35
2.2.1. Forsikringsaftaler	35
2.2.2. Genforsikringsaftaler	37
2.2.3. Socialforsikring	38
2.2.4. Geografisk afgrænsning	38
2.3. Lovens systematik og terminologi	39
2.3.1. Skadesforsikring og summaforsikring	39
2.3.2. Forsikringstageren og den sikrede	41
2.3.3. Forsikringsydelse og forsikringssum	42
2.4. Lovens fravigelighed	42
2.4.1. Fravigelige og ufravigelige regler	42
2.4.2. Ufravigelige regler og risikoafgrænsning	43
2.5. Lovens revision	45
2.6. Andre love om forsikring	46
2.6.1. Privatretlige love	46
2.6.2. Offentligretlige love	46

Kap. 3. Forsikringsaftalen	
3.1. Forsikringsbegæringen	47
3.2. Pligt til at tegne forsikring	48
3.2.1. Pligt ifølge lov	48
3.2.2. Pligt ifølge aftale	50
3.2.3. Pligt ifølge sædvane	51
3.3. Forsikringspolice	51
3.4. Kompetencen til at udfærdige forsikringspolice	
Assurandørers fuldmagt	52
3.5. Pligt til at udfærdige forsikringspolice	53
3.5.1. Pligt ifølge lov	53
3.5.2. Pligt ifølge andre regler	54
3.6. Fastsættelse af vilkårene i forsikringspolice	55
3.7. Forsinkelse med udstedelse af forsikringspolice	55
3.8. Uoverensstemmelse mellem forsikringspolice og begæringen	56
3.8.1. Det teoretiske udgangspunkt	56
3.8.2. Uoverensstemmelse til skade for forsikringstageren	56
3.8.3. Uoverensstemmelse til fordel for forsikringstageren	58
3.9. Fortolkning af vilkår i forsikringspolice	58
3.9.1. Forsikringspolice som adhæsionskontrakter	58
3.9.2. Uklare vilkår	59
3.9.3. Usædvanlige eller særlig byrdefulde vilkår	61
3.9.4. Forsikringspolice som »agreed documents«	62
3.10. Tilsidesættelse af vilkår i forsikringspolice	62
3.11. Ændring af vilkår i forsikringspolice	64
3.12. Ansvar for rigtig forsikringsdækning	65
3.12.1. Problemstilling	65
3.12.2. Urigtige oplysninger ved forsikringens tegning	66
3.12.3. Undladte oplysninger ved forsikringens tegning	67
3.12.4. Undladte oplysninger i forsikringstiden	68
3.12.5. Ansvarrets karakter	68
3.12.6. Den ansvarlige personkreds	69
Kap. 4. Risikooplysninger	
4.1. Den historiske baggrund	70
4.2. Hvornår skal der gives oplysninger?	70
4.3. Oplysningspligt eller svarpligt?	72

4.4. Hvornår foreligger der overtrædelse af svarpligten?	73
4.5. Svigagtigt urigtige oplysninger	74
4.6. Andre urigtige oplysninger i ond tro	77
4.6.1. Proratareglen	77
4.6.2. Kausalitetsreglen	81
4.7. Urigtige oplysninger i god tro	82
4.7.1. Almindelige tilfælde	82
4.7.2. Assurandørens medvirken	83
4.7.3. Opsigelsesret	84
4.8. Korrigering af urigtige oplysninger	85
4.9. Oplysninger givet af en anden end forsikringstageren	87
4.10. Beskrivelse af oplysninger i police	88
4.11. Tab af beføjelser	89
4.11.1. Selskabets viden om urigtige oplysninger	89
4.11.2. Betydningsløse urigtige oplysninger	90
4.11.3. Reklamation over for urigtige oplysninger	91
4.12. Selskabets urigtige oplysninger	91

Kap. 5. Forsikringstiden	
5.1. Forsikringstidens begyndelse	93
5.1.1. Aftaler om forsikringstidens begyndelse	93
5.1.2. Lovregler om forsikringstidens begyndelse	94
5.2. Forsikringstidens og forsikringsbegivenheden	94
5.2.1. Skadesårsags- og skadesvirkningsprincip	94
5.2.2. Én eller flere forsikringsbegivenheder	97
5.3. Forsikringstidens forlængelse	98
5.4. Forsikringstidens ophør	100
5.4.1. Ophør på grund af opsigelse	100
5.4.2. Ophør på grund af bortfald af interesse eller fare	102
5.4.2.1. Ophør på grund af bortfald af interesse	102
5.4.2.2. Ophør på grund af bortfald af fare	105
5.4.3. Retten til præmie ved bortfald af interesse eller fare	106
5.4.4. Ophør på grund af undladt præmiebetaling	108
5.4.4.1. Almindelige regler om præmiebetaling	108
5.4.4.2. Påkrav	111
5.4.4.3. Adresseændring	112
5.4.4.4. Henstand	112

5.4.5.	Retten til præmie ved undladt præmiebetaling	113
Kap. 6.	Forsikringsbegivenheden, dens årsager og følger	
6.1.	Forsikringsbegivenheden	115
6.2.	Forsikringsbegivenhedens årsager	115
6.2.1.	Den almindelige regel	115
6.2.2.	Årsagskonkurrence	116
6.2.3.	Samvirkende skadesårsager	117
6.3.	Forsikringsbegivenhedens følger	118
Kap. 7.	Fremkaldelse af forsikringsbegivenheden	
7.1.	Fremkaldelse af forsikringsbegivenheden med forsæt	121
7.1.1.	Hovedreglen	121
7.1.2.	Undtagelser fra hovedreglen	123
7.2.	Fremkaldelse af forsikringsbegivenheden ved grov uagtsomhed	126
7.2.1.	Hovedreglen	126
7.2.2.	Undtagelser fra hovedreglen	130
7.3.	Fremkaldelse af forsikringsbegivenheden ved selvforskyldt beruselse	131
7.4.	Fremkaldelse af forsikringsbegivenheden ved simpel uagtsomhed	133
7.5.	Trediemands fremkaldelse af forsikringsbegivenheden	134
Kap. 8.	Fareforøgelse	
8.1.	Fareforøgelse og risikooplysninger	140
8.2.	Fareforøgelse ved skadesforsikring	140
8.2.1.	Fareforøgelse hidført med den sikredes vilje eller viden	140
8.2.2.	Virkningerne af fareforøgelse hidført med den sikredes vilje og viden	144
8.2.2.1.	Proratereglen	144
8.2.2.2.	Kausalitetsreglen	144
8.2.2.3.	Opsigelsesret	144
8.2.3.	Fareforøgelse hidført med trediemands vilje eller viden	144
8.3.	Fareforøgelse ved livsforsikring	145
8.4.	Fareforøgelse ved ulykkes- og sygeforsikring	146
8.5.	Fareforøgelse og ansvarsfrihed	148

8.6.	Fareforøgelse og fremkaldelse af forsikringsbegivenheden	149
Kap. 9.	Sikkerhedsforskrifter	
9.1.	Sikkerhedsforskrifter og den sikredes handlefrihed	151
9.2.	Sikkerhedsforskrifter ved skadesforsikring	151
9.2.1.	Den sikredes overtrædelse af sikkerhedsforskrifter	151
9.2.2.	Virkningerne af den sikredes overtrædelse af sikkerhedsforskrifter	153
9.2.3.	Trediemands overtrædelse af sikkerhedsforskrifter	155
9.3.	Sikkerhedsforskrifter ved ulykkes- og sygeforsikring	156
9.4.	Sikkerhedsforskrifter og fremkaldelse af forsikringsbegivenheden	157
9.5.	Sikkerhedsforskrifter og fareforøgelse	158
Kap. 10.	Redningsforanstaltninger	
10.1.	Karakteristik af reglerne om redningsforanstaltninger	159
10.2.	Redningsforanstaltninger ved skadesforsikring	159
10.2.1.	Den sikredes undladelse af at foretage redningsforanstaltninger	159
10.2.2.	Virkningerne af den sikredes undladelse af at foretage redningsforanstaltninger	162
10.2.3.	Trediemands undladelse af at foretage redningsforanstaltninger	162
10.2.4.	Omkostningerne ved den sikredes redningsforanstaltninger	163
10.2.4.1.	Forsvarlige foranstaltninger	163
10.2.4.2.	Ekstraordinære foranstaltninger	163
10.2.4.3.	Begivenheder selskabet hæfter for	164
10.2.4.4.	Umiddelbar fare	165
10.2.4.5.	Omkostningernes art	166
10.2.4.6.	Aftaler om redningsforanstaltninger	167
10.3.	Redningsforanstaltninger ved ulykkes- og sygeforsikring	167
10.4.	Redningsforanstaltninger og fremkaldelse af forsikringsbegivenheden	168
10.5.	Redningsforanstaltninger og sikkerhedsforskrifter	169

Kap. 11. Anmeldelse af forsikringsbegivenheden	
11.1. Den sikredes undladelse af at anmelde forsikringsbegivenheden	169
11.1.1. Almindelige regler om anmeldelse af forsikringsbegivenheden	169
11.1.2. Retsvirkningerne af undladt anmeldelse af forsikringsbegivenheden	171
11.2. Trediemands undladelse af at anmelde forsikringsbegivenheden	172
 Kap. 12. Forsikringsbare interesser	
12.1. Interessen ved skadesforsikring	174
12.1.1. Begrebet interesse	174
12.1.2. Hvornår skal interessen være til stede?	175
12.1.3. Lovlige og ulovlige interesser	175
12.1.4. Økonomiske og ikke-økonomiske interesser	177
12.2. Interessen ved summaforsikring	177
 Kap. 13. Skadesopgørelse ved tingsforsikring	
13.1. Grundprincippet for skadesopgørelse	179
13.2. Hvilken interesse skal erstattes?	179
13.3. Erstatning i penge eller in natura?	180
13.4. Almindelige regler om skadesopgørelse for totalskade	181
13.4.1. Skadesopgørelse efter genanskaffelsesprisen	181
13.4.2. Fradrag for værdiforringelse ved alder, brug og nedsat anvendelighed	186
13.4.3. Skadesopgørelse i praksis	188
13.4.4. Selskabets ret til den ødelagte ting	188
13.5. Almindelige regler om skadesopgørelse for partiel skade	188
13.5.1. Forskellige beregningsmåder	188
13.5.2. Skade, totalskade og partiel skade	192
13.6. Skadesopgørelse for indbogenstande	193
13.7. Skadesopgørelse for tilvirkede varer	196
13.7.1. Skadesopgørelse efter salgsprisen	196
13.7.2. Fradrag for salgsomkostninger, undgået handelsrisiko og »kontantrabat«	198
13.8. Skadesopgørelse for fast ejendom	199
13.9. Nyværdiforsikring	201
13.10. Takseret police	203

13.11. Den sikredes fordele af forsikringsbegivenheden	205
--	-----

Kap. 14. Den sikredes medvirken ved skadesopgørelse, assurancesvig, erstatningens udbetaling og forrentning, forældelse, tilbagesøgning og efterbetaling.	
14.1. Den sikredes medvirken ved skadesopgørelsen	206
14.2. Assurancesvig	207
14.2.1. Assurancesvig udvist af den sikrede	207
14.2.2. Assurancesvig udvist af trediemand	209
14.3. Erstatningens udbetaling og forrentning	209
14.3.1. Almindelige regler om forfaldstiden	209
14.3.2. Forfaldstidens beregning	209
14.4. Forældelse af krav på erstatning	211
14.5. Tilbagesøgning af udbetalt erstatning	213
14.6. Efterbetaling	213

Kap. 15. Underforsikring og overforsikring	
15.1. Almindelig underforsikring	215
15.2. Forsikring au premier risque og brøkdelsforsikring	216
15.3. Fuldværdiforsikring	217
15.4. Overforsikring	218

Kap. 16. Dobbeltforsikring	
16.1. Hvornår foreligger der dobbeltforsikring?	219
16.1.1. Gyldige og »virksomme« forsikringsaftaler	219
16.1.2. Forsikring af en interesse	219
16.1.3. Forsikring af samme interesse	220
16.1.4. Forsikring mod samme fare	221
16.2. Retsvirkningerne af at der foreligger dobbeltforsikring	221
16.2.1. Solidarisk hæftelse	221
16.2.2. Solidarisk hæftelse og regres	223
16.2.3. Subsidiær hæftelse	224
16.2.4. Prorata hæftelse	225
16.2.5. Kombineret subsidiær hæftelse og prorata hæftelse	225
16.2.6. Ansvarsfrihed	226
16.2.7. Forsikringstagerens ret til opsigelse	227
16.2.8. Forsikringstagerens oplysningspligt	227
16.3. Dobbeltforsikringsoverenskomster	227

Kap. 17. Forsikring af trediemands interesse	
17.1. Almindeligt om FAL § 54	231
17.2. Hvilke personer omfattes af § 54?	233
17.2.1. Det generelle fortolkningsprincip	233
17.2.2. Ejere	234
17.2.3. Panthavere	236
17.2.4. Indehavere af tinglige rettigheder	237
17.2.5. Den der bærer faren for tingen	238
17.3. Urigtige oplysninger, fremkaldelse af forsikringsbegivenheden m.v.	239
17.3.1. Urigtige oplysninger	239
17.3.2. Fremkaldelse af forsikringsbegivenheden	240
17.3.3. Anmeldelse af forsikringsbegivenheden og redningsforanstaltninger	240
17.3.4. Fareforøgelse	240
17.3.5. Sikkerhedsforskrifter	241
17.3.6. Præmiebetaling	241
17.4. Ændring, opsigelse m.v. af forsikringen	241
17.4.1. Hovedreglen om forsikringstagerens dispositioner	241
17.4.2. Forsikringstagerens retsstridige dispositioner	242
17.4.3. Bygningsbrandforsikring	244
17.4.4. Sø- og transportforsikring af varer	244
17.5. Udbetaling af erstatning	245
17.5.1. Den sikredes ret til erstatning	245
17.5.2. Udbetaling til forsikringstageren	246
17.5.3. Udbetaling til den sikrede	248
17.6. Retsstillingen når der er flere sikrede	250
Kap. 18. Regresret	
18.1. Erstatningsansvar og forsikring	251
18.1.1. Erstatningsansvar og skadesforsikring	251
18.1.2. Erstatningsansvar og summaforsikring	252
18.2. Erstatningsansvar og regres	252
18.2.1. Regres ved skadesforsikring	252
18.2.2. Regres ved summaforsikring	253
18.3. Hovedreglen om bortfald af erstatningsansvar	253
18.3.1. Skadevolderens erstatningspligt	253
18.3.2. Tvivlsom forsikringsdækning	254
18.3.3. Selvforsikring	254

18.3.4. Undladt forsikring og egen skyld	255
18.3.5. Kulanceerstatning	255
18.3.6. Forsikring med bonusret eller selvrisiko	256
18.3.7. Tingsforsikring og driftstabsforsikring	256
18.3.8. Ansvarsforsikring	257
18.3.9. Andre former for skadesforsikring	258
18.3.10. Summaforsikring	258
18.4. Undtagelser fra hovedreglen om bortfald af erstatningsansvar	259
18.4.1. Forsæt	259
18.4.2. Grov uagtsomhed	259
18.4.3. Offentlig virksomhed eller virksomhed, der kan ligestilles hermed	260
18.4.4. Erhvervsmæssig virksomhed eller virksomhed, der kan ligestilles hermed	261
18.4.5. Ansvar efter færdselsloven, luftfartsloven og søloven	263
18.5. Regresrettens betydning for den sikredes rettigheder	264
18.5.1. Aftaler om erstatning	264
18.5.2. Konkurrence mellem den sikredes erstatningskrav og selskabets regreskrav	266
Kap. 19. Søforsikring	
19.1. Søforsikringsrettens kilder	267
19.2. Begrebet søforsikring	268
19.3. Kaskoforsikring	268
19.3.1. Hvem dækker forsikringen?	268
19.3.2. Hvad omfatter forsikringen?	270
19.3.3. Hvad dækker forsikringen?	271
19.3.4. Ulykkelig hændelse	271
19.3.5. Totalskade og partiel skade	272
19.3.6. Krig	273
19.3.7. Bidrag til havari grosse	273
19.3.8. Erstatningsansvar over for trediemand	274
19.3.9. Samvirkende skadesårsager	275
19.3.10. Fareforøgelse (deviation)	276
19.3.10.1. Almindelige regler	276
19.3.10.2. Deviation	277
19.3.11. Sikkerhedsforskrifter (usødygtighed)	278
19.3.12. Skadesopgørelse	279

19.3.12.1. Almindelige regler	279
19.3.12.2. Takseret police	279
19.4. Kaskointeresseforsikring	280
19.5. »Protection and Indemnity«-forsikring	281
19.6. Fragtforsikring	281
19.7. Fragtinteresseforsikring	283
19.8. Forsikring af udredning	283
19.9. Vareforsikring	283
19.9.1. Hvem dækker forsikringen?	283
19.9.2. Hvad omfatter forsikringen?	284
19.9.3. Hvad dækker forsikringen?	284
19.9.4. Fareforøgelse (deviation og forsendelse med andet skib)	286
19.9.5. Skadesopgørelse	287
19.10. Forsikring af ladningsinteresse	287

Kap. 20. Ejendomsforsikring

20.1. Forsikringsformer	288
20.2. Hvem dækker forsikringen?	288
20.3. Hvad omfatter forsikringen?	289
20.4. Hvad dækker forsikringen?	291
20.4.1. Skade der sker pludseligt	291
20.4.2. Brand (ildsvåde)	294
20.4.3. Lynnedslag	295
20.4.4. Eksplosion og sprængning	295
20.4.5. Kortslutning	296
20.4.6. Vandskader	298
20.4.7. Stormskader	300
20.4.8. Snetryk	301
20.4.9. Hærværk og tyveri	301
20.4.10. Glasskader	301
20.4.11. Svamp- og insektskader	302
20.4.12. Krig, naturforstyrrelser m.v.	303
20.4.13. Samvirkende skadesårsager	303
20.5. Fareforøgelse	303
20.6. Sikkerhedsforskrifter	304
20.7. Skadesopgørelse	305
20.7.1. Almindelige regler om skadesopgørelse	305
20.7.2. Værdien af bygningsrester	306
20.7.3. Svamp- og insektskader	306

20.7.4. Tab af lejeindtægter, flytteudgifter m.v.	306
--	-----

Kap. 21. Indboforsikring

21.1. Forsikringsformer	307
21.2. Hvem dækker forsikringen?	307
21.2.1. Ægtefælle eller samlever(ske)	307
21.2.2. Børn	308
21.2.3. Medhjælp i husholdningen	308
21.2.4. Feriegæster og logerende	309
21.2.5. Afbetalingssælgere og underpanthavere	309
21.2.6. Udlejere og udlånere	309
21.3. Hvor dækker forsikringen?	310
21.4. Hvad omfatter forsikringen?	312
21.5. Hvad dækker forsikringen?	314
21.5.1. Skade der sker pludseligt	314
21.5.2. Brand (ildsvåde)	314
21.5.3. Lynnedslag	316
21.5.4. Eksplosion og sprængning	317
21.5.5. Kortslutning	317
21.5.6. Vandskade og stormskade	317
21.5.7. Tyveri	318
21.5.8. Andre skader	321
21.5.9. Krig, naturforstyrrelser m.v.	322
21.5.10. Samvirkende skadesårsager	322
21.6. Fareforøgelse	322
21.7. Sikkerhedsforskrifter	323
21.8. Skadesopgørelse	323
21.8.1. Almindelige regler om skadesopgørelse	323
21.8.2. Erstatning i penge eller in natura?	324
21.8.3. Flytteudgifter m.v.	324

Kap. 22. Privatansvarsforsikring

22.1. Forsikringsformer	325
22.2. Hvem dækker forsikringen?	325
22.3. Hvor dækker forsikringen?	325
22.4. Hvad dækker forsikringen?	325
22.4.1. Ansvar og skade	325
22.4.2. Gæstebudsskader	326
22.4.3. Skader forvoldt af børn	327

22.4.4.	Ansvar for personskade, tingsskade og almindelig formueskade	327
22.4.5.	Ansvar for skade, der rammer den sikrede personkreds	328
22.4.6.	Ansvar under udøvelse af erhverv	328
22.4.7.	Ansvar i kontraktsforhold	330
22.4.8.	Ansvar for skade på ting i varetægt	331
22.4.9.	Ansvar for skade på lånt eller lejet indbo	333
22.4.10.	Ansvar for skade forvoldt ved benyttelse af motorkøretøjer	334
22.4.11.	Ansvar for andre skader	335
22.5.	Forholdet mellem selskabet og den sikrede	336
22.5.1.	Sagsomkostninger	336
22.5.2.	Renter	337
22.5.3.	Den sikredes anerkendelse af erstatningsansvar	338
22.6	Forholdet mellem selskabet og den skadelidte	339
22.6.1.	Skadelidtes krav mod selskabet	339
22.6.2.	Selskabets aftaler med skadevolderen	341
22.6.3.	Modregningsret	342
22.7.	Gensidig skadeforvoldelse	343

Kap. 23. Motorkøretøjsforsikring

23.1.	Forsikringsformer	344
23.2.	Hvem dækker forsikringen?	344
23.2.1.	Ansvarsforsikringen	344
23.2.2.	Kaskoforsikringen	347
23.2.3.	Afbetalings sælgere og underpanthavere	347
23.3.	Hvor dækker forsikringen?	349
23.4.	Hvad dækker ansvarsforsikringen?	350
23.5.	Regresret	351
23.5.1.	Regres efter færdselsloven § 108, stk. 2	351
23.5.2.	Retspraksis om regres efter færdselsloven § 108, stk. 2	352
23.5.3.	Regres ved udlejning af motorkøretøjer	353
23.5.4.	Regres ved overtrædelse af reglerne om prøveskilte	354
23.5.5.	Regres ved salg af motorkøretøjer	355
23.5.6.	Policeregres	355
23.6.	Forholdet overfor skadelidte	355

23.7.	Hvad omfatter kaskoforsikringen?	356
23.8.	Hvad dækker kaskoforsikringen?	356
23.8.1.	Enhver skade	356
23.8.2.	Mekaniske skader	357
23.8.3.	Vejrskader	358
23.8.4.	Skader ved af- og pålæsning	358
23.8.5.	Krig, naturforstyrrelser m.v.	358
23.9.	Forsæt og grov uagtsomhed	358
23.10.	Selvforskyldt beruselse	359
23.10.1.	Forsikringstagerens selvforskyldte beruselse	359
23.10.2.	Trediemands selvforskyldte beruselse	360
23.11.	Manglende kørekort	361
23.11.1.	Forsikringstagerens manglende kørekort	361
23.11.2.	Trediemands manglende kørekort	362
23.12.	Mangelfuld vedligeholdelse	362
23.13.	Udlejning af motorkøretøjer	363
23.14.	Skadesopgørelse	364
23.14.1.	Almindelige regler om skadesopgørelse	364
23.14.2.	Foringelse af handelsværdi	365
23.14.3.	Transportomkostninger og lignende	365
23.14.4.	Afsavnerstatning	366

Kap. 24. Retshjælpsforsikring

24.1.	Forsikringsformer	367
24.2.	Hvem dækker forsikringen	367
24.3.	Forsikringssum og selvrisiko	367
24.4.	Retshjælpsforsikring og fri proces	368
24.5.	Advokatbistand	369
24.6.	Retshjælpsforsikringens tilknytning til de enkelte forsikringsarter	370
24.7.	Hvad dækker forsikringen?	371
24.7.1.	Omkostninger som har været rimelige	371
24.7.2.	Omkostninger ved tvister	372
24.7.3.	Omkostninger ved tvister, der kan behandles ved domstole eller voldgift	373
24.7.4.	Omkostningernes art	374
24.7.5.	Omkostninger i forbindelse med sikredes erhvervsudøvelse	374
24.7.6.	Omkostninger ved incassosager	376
24.7.7.	Omkostninger ved skatte- og afgiftssager	376

24.7.8.	Omkostninger ved skiftesager	377
24.7.9.	Omkostninger ved familieretlige tvister	377
24.7.10.	Omkostninger ved private injurie- og voldssager	377
24.7.11.	Omkostninger ved straffesager	378
24.7.12.	Omkostninger ved sager om fast ejendom	378
24.7.13.	Omkostninger ved sager om motorkøretøjer	379
24.7.14.	Omkostninger ved sager om lystfartøjer	379
Kap. 25. Erhvervs- og produktansvarsforsikring		
25.1.	Forsikringsformer	380
25.2.	Hvem dækker forsikringen?	380
25.3.	Hvor dækker forsikringen?	381
25.4.	Hvad dækker forsikringen?	381
25.4.1.	Ansvar og skade	381
25.4.2.	Den forsikrede virksomhed og de forsikrede produkter	382
25.4.3.	Ansvar for personskade, tingsskade og almindelig formueskade	383
25.4.4.	Ansvar for skade på selve produktet eller ydelsen	384
25.4.5.	Ansvar for ikke-opfyldelse af aftaler	385
25.4.6.	Ansvar i kontraktsforhold iøvrigt	385
25.4.7.	Ansvar for skade på ting i varetægt	385
25.4.8.	Ansvar for skade på ting, der bearbejdes	386
25.4.9.	Ansvar for andre skader	386
25.5.	Redningsforanstaltninger	387
25.6.	Forholdet mellem selskabet og den sikrede (sagsomk. m.v.)	388
25.7.	Forholdet mellem selskabet og skadelidte	388
Kap. 26. Andre skadesforsikringsarter		
26.1.	Forsikring af dyr	389
26.2.	Garanti- og kreditforsikring	391
26.2.1.	Garantiforsikring	391
26.2.2.	Kreditforsikring	392
26.3.	Driftstabsforsikring	393
26.4.	Haglskadeforsikring	395
26.5.	Advokatansvarsforsikring	396

Kap. 27. Livsforsikring	
27.1.	Forsikringsformer 397
27.1.1.	Begrebet livsforsikring 397
27.1.2.	Livsforsikring på trediemands liv 398
27.2.	Præmiebetaling, præmiehenstand og præmie- fritagelse 399
27.2.1.	Præmiebetaling 399
27.2.2.	Præmiehenstand og præmiefritagelse 399
27.3.	Tilbagekøbsværdi, fripolice og policelån 399
27.3.1.	Tilbagekøbsværdi 399
27.3.2.	Fripolice 401
27.3.3.	Policelån 401
27.4.	Hvor dækker forsikringen? 402
27.5.	Hvad dækker forsikringen? 402
27.5.1.	Ethvert dødsfald 402
27.5.2.	Selv mord 402
27.5.3.	Flyverisiko 404
27.5.4.	Farlig sport 404
27.5.5.	Opdagelsesrejser, bjergbestigning og lignende 405
27.5.6.	Krig 405
27.6.	Indsættelse af en begunstiget 405
27.6.1.	Kompetence til at indsætte en begunstiget 405
27.6.2.	Formkrav ved indsættelse af en begunstiget 407
27.6.3.	Undladelse af at iagttage formkravene 410
27.7.	Fortolkning af begunstigelsesklausuler 410
27.7.1.	Individuelle klausuler og standardklausuler 410
27.7.2.	»Ægtefælle« 411
27.7.3.	»Børn« 412
27.7.4.	»Arvinger« 413
27.7.5.	»Nærmeste pårørende« 413
27.8.	Bortfald af begunstigelse 415
27.8.1.	Den begunstigedes død 415
27.8.2.	Livsforsikring med udbetaling 416
27.8.3.	Overdragelse eller pantsætning af policen 416
27.9.	Tilbagekaldelse af begunstigelse 417
27.9.1.	Retten til at tilbagekalde begunstigelse 417
27.9.2.	Uigenkaldelig begunstigelse 417
27.9.3.	Formkrav ved tilbagekaldelse af begunstigelse 419

27.10.	Den begunstigedes retsstilling inden forsikringsbegivenheden	419
27.10.1.	Retsstillingen når begunstigelsen er genkaldelig	419
27.10.2.	Retsstillingen når begunstigelsen er uigenkaldelig	421
27.11.	Den begunstigedes retsstilling efter forsikringsbegivenheden	422
27.11.1	Udbetaling til den begunstigede	422
27.11.2.	Forholdet til forsikringstagerens ægtefælle og tvangsarvinger	422
27.11.3.	Forholdet til forsikringstagerens kreditorer	424
27.12.	Overdragelse og betaling af livsforsikringspolicer ...	425
27.12.1.	Overdragelse	425
27.12.2.	Fortabelse af rettigheder	425
27.12.3.	Betingelserne for fortabelse af rettigheder .	426
27.12.4.	Fortabelse af indsigelser	427
27.12.5.	Betingelserne for fortabelse af indsigelser ..	429
27.12.6.	Betaling	429
27.13.	Kreditorforfølgning mod livsforsikringspolicer	430
27.13.1.	Hovedreglen om udelukkelse af kreditorforfølgning	430
27.13.2.	Udbetalte forsikringssummer	431
27.13.3.	»Ulovlige« forsikringssummer	431
27.13.4.	Forsikringstagerens konkurs	432
27.13.5.	Overdragne livsforsikringer	432

Kap. 28. Ulykkesforsikring

28.1.	Forsikringsformer	434
28.1.1.	Begrebet ulykkesforsikring	434
28.1.2.	Ulykkesforsikring på trediemands liv	435
28.1.3.	Ulykkesforsikring som summaforsikring eller skadesforsikring	436
28.2.	Hvor dækker forsikringen?	436
28.3.	Hvad dækker forsikringen?	436
28.3.1.	Teoretisk bestemmelse af begrebet ulykkestilfælde	436
28.3.2.	Praktisk bestemmelse af begrebet ulykkestilfælde	437
28.3.3.	Selv mord	440

28.3.4.	Flyverisiko	441
28.3.5.	Farlig sport	441
28.3.6.	Opdagelsesrejser	442
28.3.7.	Motorcykler	442
28.3.8.	Krig, naturkatastrofer og lignende	442
28.4.	Samvirkende skadesårsager	442
28.5.	Grov uagtsomhed	444
28.6.	Selvforskyldt beruselse	445
28.7.	Indsættelse af en begunstiget m.v.	446
28.8.	Kreditorforfølgning	447
28.9.	Skadesopgørelse	448
28.9.1.	Dagpengeerstatning	448
28.9.2.	Invaliditetserstatning	448
28.9.3.	Dødsfaldserstatning	450
28.9.4.	Helbredelsesudgifter	450
28.9.5.	Nedsættelse af erstatningerne	450

Forkortelser .....

Sagregister .....

Citerede bestemmelser i FAL .....

Citerede domme m.v. ....